

KOPP / KOV

Tessa van Doesum

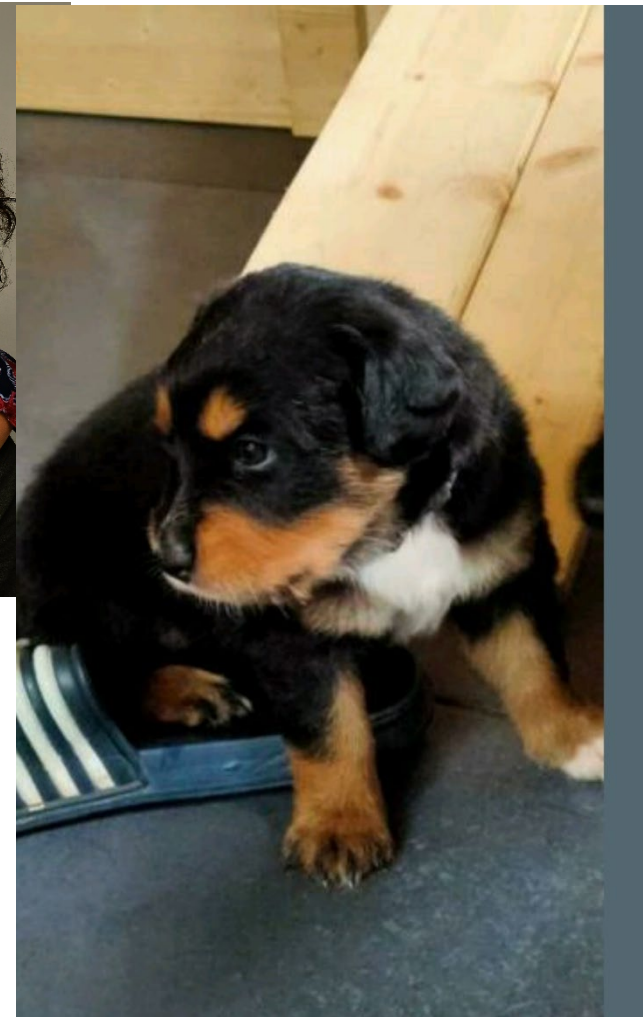
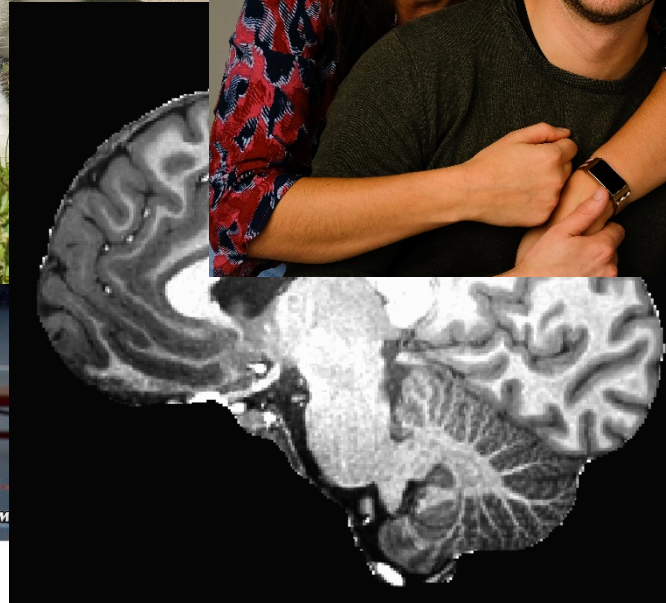
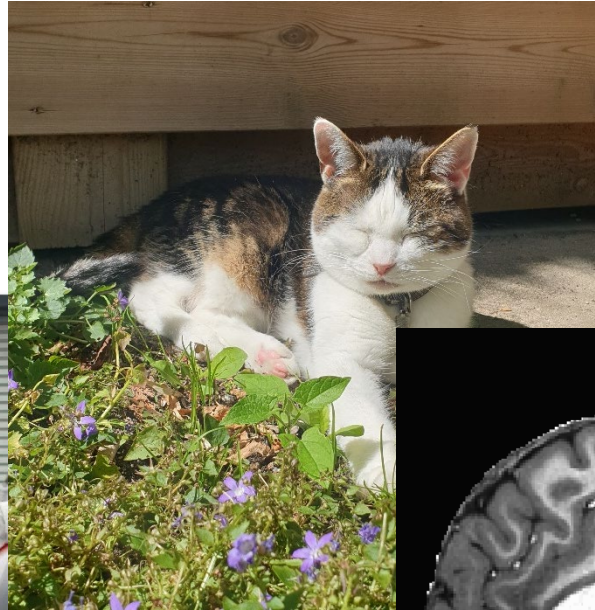
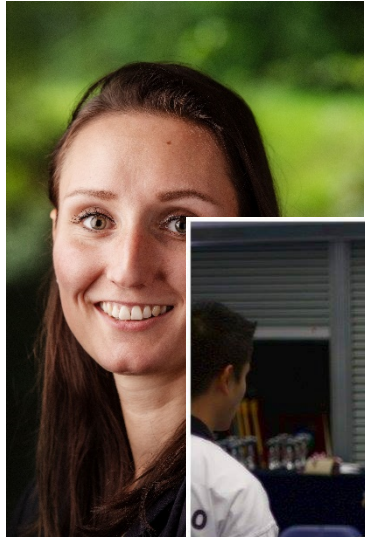
Rotary Zoetermeer, 14 oktober 2020

 **Trimbos
instituut**

Netherlands Institute of
Mental Health and Addiction

Wie ben ik?

Programma

- Trimbos-instituut
- Feiten en cijfers
- Risico's, risico- en beschermende factoren
- Signalen
- What to do?
- Interventies
- Wat willen KOPP-kinderen zelf?

Het Trimbos instituut

**Wat weet
jij over
KOPP/KOV?**

We starten met een quiz...

Ga naar

www.menti.com

Code:

61 71 85 0

Kenmerken van een KOPP-gezin

Gedrag van ouder

- Onvoorspelbaarheid
- Laag energieniveau
- Emotionele buien
- Geen regelmaat en structuur
- Sombor, hyper en vreemd gedrag
- Compensatiegedrag

'In de mindere periodes was mijn grootste zorg wat het zou betekenen voor mijn kind om mijn verdriet te zien. Daarom deed ik mijn best die stabiliteit en warmte door te zetten en soms eerlijk te vertellen dat mama's ook wel eens verdrietig zijn.'

Ouder (www.kopstoring.nl)

Kenmerken van een KOPP-gezin

Gevolg/ervaring kind

- Parentificatie
- Geen (h)erkenning voor eigen gevoelens
- Weinig adequate aandacht
- Te laat of niet op school komen
- Verwaarlozing
- Erfelijke belasting
- Loyaliteit

Gevolg/ervaring kind & ouder

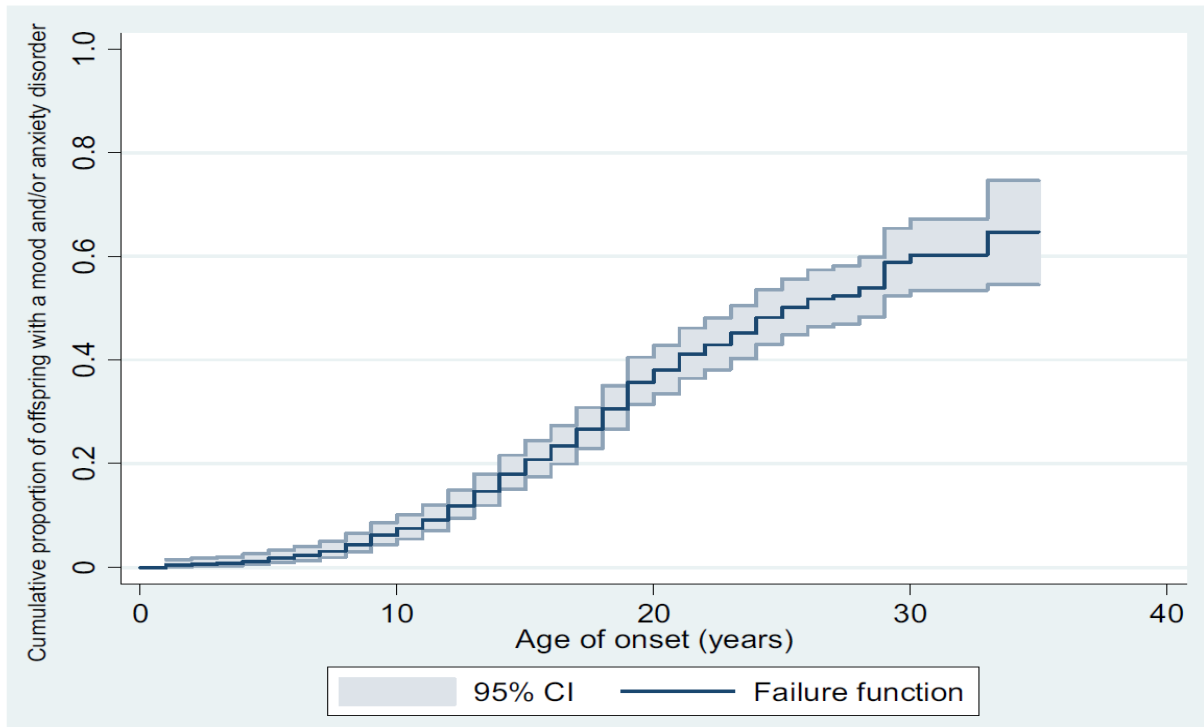
- Stigma
- Taboe & sociale isolatie
- Schuldgevoelens
- Angst en verdriet

KOPP- gezinnen & risico's

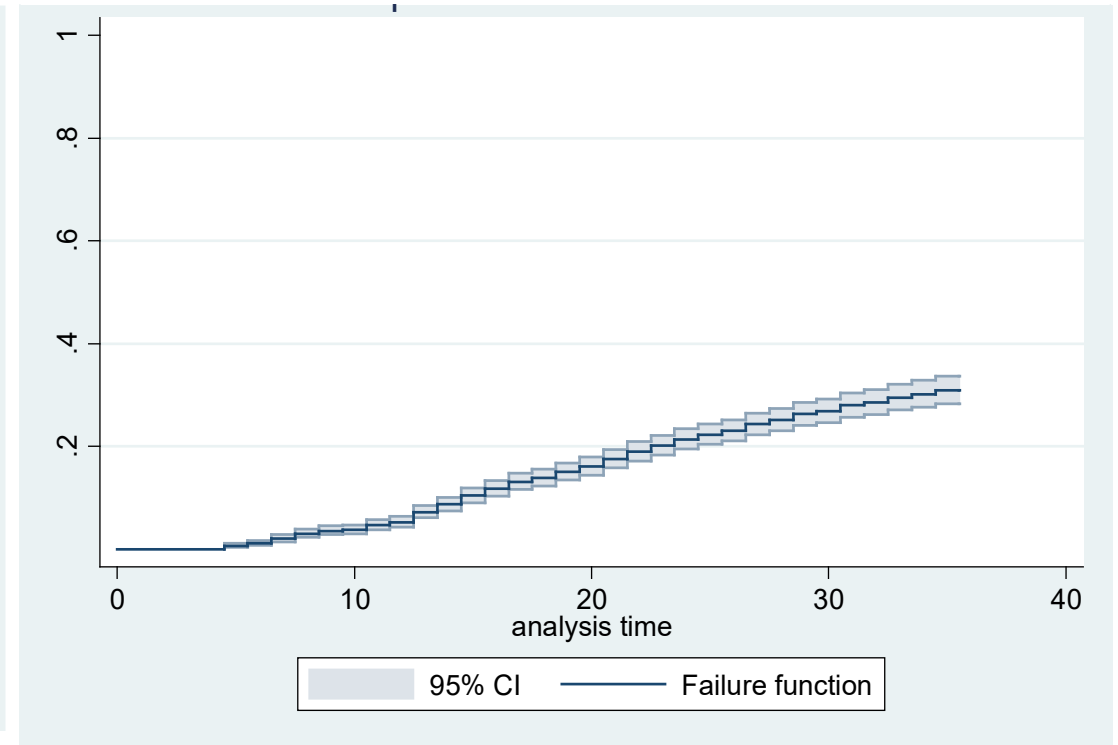

Risico

Cumulative incidence of mood and/or anxiety disorder in offspring of depressed and/or anxious patients (Kaplan Meier failure estimate)

Cumulative incidence of mood and/or anxiety in a Dutch population study NEMESIS II (unweighted onset Mood and Anxiety, age 18-35)

Welke KOPP-kinderen lopen het grootste risico?

- Meisjes
- Kinderen van wie beide ouders een psychische stoornis of verslaving hebben
- Kinderen van ouders die op jonge leeftijd een stoornis hebben
- Kinderen uit een minder goed functionerend gezinssysteem

Risicofactoren ouders

- Ziekte is ernstig & chronisch, comorbiditeit, opnames
- Beide ouders psychisch probleem en/of verslaving
- Ouders hebben voortdurend ruzie
- Afwezigheid/overbelasting gezonde ouder
- Gebrek aan sociale steun
- Stress, financiële problemen
- Huiselijk geweld

'Mijn moeder is soms vreselijk druk en dan koopt ze veel te veel spullen. Als papa er wat van zegt wordt ze ontzettend boos. Ik ben soms bang voor haar.'

Marloes, 10 jaar (kipiziverosserie)

Risicofactoren ouder-kind relatie

- Weinig aandacht van de [ouder](#)
- Onveilige hechting
- Geringe betrokkenheid
- Weinig (toe)zicht van de ouder
- Agressie en kindermishandeling
- Inadequate opvoedstrategieën en slecht voorbeeldgedrag

'ik wil echt graag de moeder zijn die ik moet zijn. De ene keer gaat het makkelijker dan de andere keer. ... Ik ben zo bang dat ik m'n kleine jongen kwijtraak'

Ouder (www.kopopouders.nl)

Opvoedgedrag Ouder

- Autoritair → veel grenzen, weinig liefde
- Permissief → geen grenzen, veel liefde
- Verwaarlozend → van alles niet zoveel

Authoritatief opvoedgedrag

- betrokken, liefdevol
- met duidelijke grenzen en regels

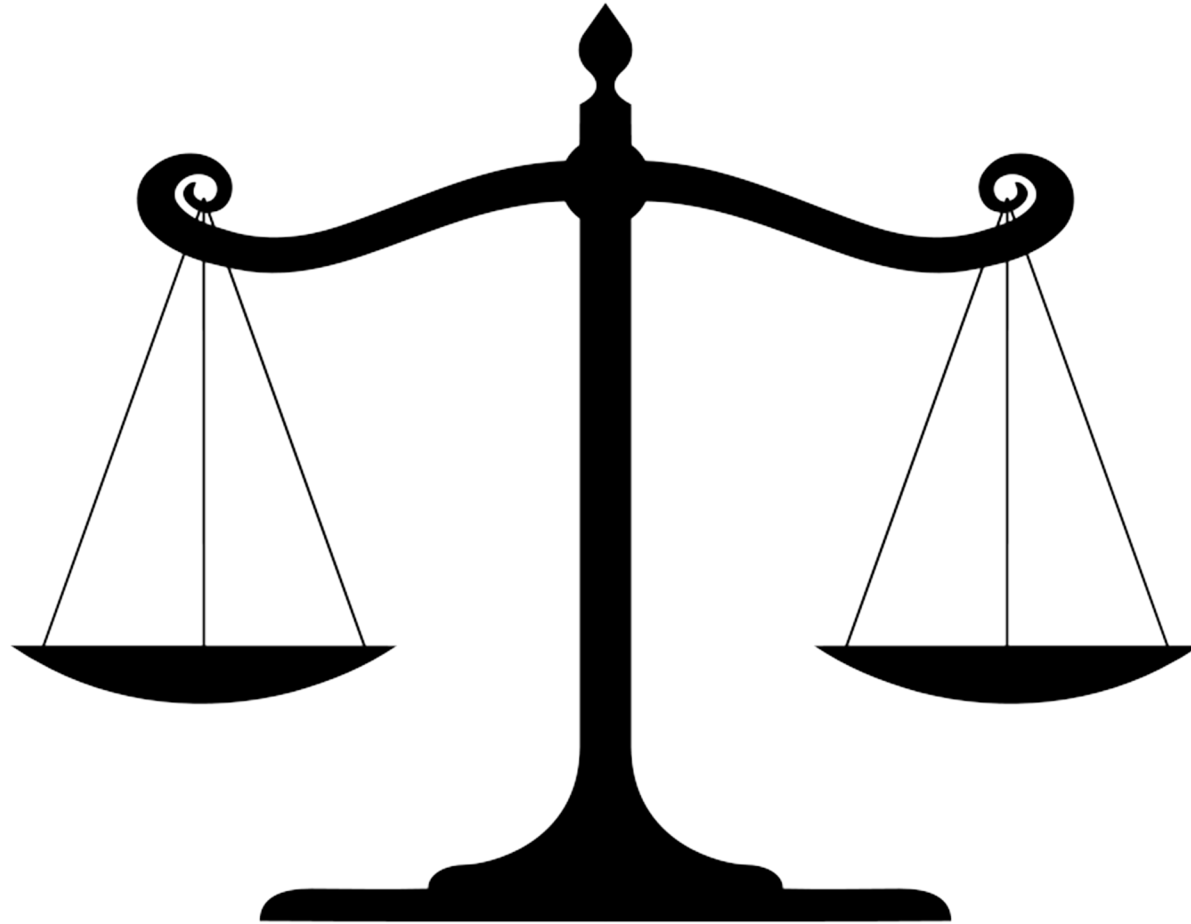

Risicofactoren kind

- Genetische aanleg / kwetsbaarheid
- Een jonge leeftijd
- Mate van parentificatie
- Weinig zelfvertrouwen
- Ontbreken cognitieve en sociale vaardigheden
- Gebrek aan kennis over ziekte ouder
- Negatieve cognities m.b.t. ziekte ouder
 - schuldgevoelens, schaamte, gevoel de enige te zijn met dit probleem

Risico- en beschermende factoren

Beschermende factoren

- Veilige hechting
- Positieve ouder-kind interactie / opvoedvaardigheden
- Ondersteuning door gezonde ouder
- Sociale steun in de omgeving
- Copingvaardigheden en sociale redzaamheid kind (veerkracht)
- Heldere kijk van het kind op de ouderlijke problematiek

'Mama heeft aan de juf verteld wat er aan de hand is. Ik vind het fijn dat zij dat nu weet. Soms kletst ze even met me na schooltijd'

Bart, 11 jaar (bezoeker Kopstoring.nl)

Signalen

Signalen KOPP-kinderen

Specifiek

- Kind neemt de ouderrol over (parentificatie)
- Neemt geen vriendjes mee naar huis
- Schaamte en schuldgevoelens
- Cijfert zichzelf weg, negatief zelfbeeld
- Sterk verantwoordelijkheidsgevoel

'Ik bleef maar voor haar zorgen en kon en kan bij niemand mijn verhaal kwijt'

Margo, 15 jaar (kopstoring.nl)

Signalen KOPP-kinderen

Niet-specifiek

- Slaapproblemen, bedplassen
- Eetstoornissen
- Gedragsstoornissen
- Angst- of depressieklachten
- Gespannenheid
- Concentratiestoornissen
- Psychosomatische klachten
- Verminderde schoolprestaties, schoolverzuim
- ...

Signalen KOPP-kinderen

Maar.....

bij het merendeel van de KOPP-kinderen worden GEEN signalen opgemerkt !

‘Niemand zag iets aan me en niemand vroeg door. Was dat wel gebeurd, dan had ik misschien verteld hoe slecht het met me ging.’

Sonja, 22 jaar (ervaringsdeskundige)

Welke signalen zagen jullie?

What to do?

KOPP-Richtlijn

KOPP

Naar schatting telt Nederland zo'n 400.000 ouders met psychische en/of verslavingsproblemen. Het opgroeien in zo'n gezin kan voor Kinderen van Ouders met Psychische (en/of Verslavings-)Problemen (KOPP) ingrijpende gevolgen hebben. Gelukkig groeit een groot deel van die kinderen zonder problemen op. Het is belangrijk jeugdigen en gezinnen die wél een verhoogd risico lopen vroegtijdig op te sporen en gepaste interventies in te zetten. De Richtlijn Kinderen van Ouders met Psychische Problemen (KOPP) gaat daar over. Vlot handelen voorkomt ernstige problemen.

Naar
Hoofdstukken

Zoeken

Inleiding

Gevolgen

Risico- en beschermende factoren

Screenen op risico's

Inzetten van interventies

> Omgaan met ingewikkelde situaties

- > Mogelijke knelpunten
- > Onduidelijkheid over ouderlijke problematiek
- > Zorgmijdende ouders
- > Aanbevolen interventies KOPP zijn niet beschikbaar
- 📖 Aanbevelingen

Reageer!

100%

Richtlijn

Kinderen van Ouders
met Psychische Problemen
(KOPP)

Richtlijnen jeugdhulp en jeugdbescherming
© NVO, BPSW en NIP

Checklist voor Screening- en Interventie-Keuze (SIK)

SIK-lijst inventariseert risico- en beschermende factoren voor het kind op het niveau van:

- ouder
 - kind
 - gezin
 - omgeving
-
- SIK-lijst geeft advies over geschikte interventies
 - SIK-lijst wordt vòòr of na het gesprek nagelopen/ingevuld

Signaleren vanuit zorg voor volwassene: Kind-Check (verplicht)

De kindcheck is onderdeel van stap 1 van de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Meldcode huiselijk
geweld en
kindermishandeling

Interventies

Interventies

- Gezinsgesprekken
- [Buitenshuisproject](#) (onderzoek)
- Informatieboekjes KOPP/KOV

- [Piep zei de muis](#) 4-8 jaar
- Speel-Doe groep 6-8 jaar
- Doe-Praat groep / Billy Boem 8-12 jaar
- Pubergroep 13-15 jaar
- Time 4 U 12-20 jaar
- Jongerengroep 16-25 jaar
- Talk `n Joy KOV

Helpmijndierbareisverslaafd.nl
Labyrint-in-perspectief.nl

Doelen KOPP/KOV groepen

Voorkomen van psychische problemen bij de jongeren

- Isolement doorbreken
- Informatie geven over psychische en verslavingsproblemen
- Gevoelens leren (h)erkennen en uiten
- Competentie vergroten
- Schaamte verminderen

Wat willen kinderen?

Hoor je mij wel?

Kinderen van ouders met een ziekte, verslaving of beperking

juni 2018

1

2

3

4

5

6

7

Wat willen de kinderen zelf?

- Wees alert op signalen dat het thuis niet goed gaat.
- Heb oog voor ons en onze behoeften.
- Informeer over wat het probleem van onze ouder inhoudt.
- Probeer ons te ontlasten in de zorg voor onze ouder, maar neem ons wel serieus als ervaringsdeskundige.
- Zie ons als een gewoon kind in een moeilijke situatie.

Meer informatie: www.koppkov.nl

Kinderen van Ouders met Psychische of Verslavingsproblemen

Samenwerken aan preventie en zorg voor kinderen van ouders met psychische problemen (KOPP) en kinderen van verslaafde ouders (KVO)

VOOR...

PROFESSIONALS

GEMEENTEN & ZORGVERZEKERAARS

OUDERS, NAASTEN & KINDEREN

TRAININGEN

INFOGRAPHIC:
FEITEN & CIJFERS
KOPP/KVO

PRINTVERSIE >

INFOGRAPHIC:
HULPROUTES
KOPP/KVO-KIND

PRINTVERSIE >

BUREAUKAART
PROFESSIONALS

PRINTVERSIE >

TOOLBOX

SUCCESS-
VOORBEELDEN

Dank voor de aandacht!

Tessa van Doesum
tdoesum@trimbos.nl

030-29 59 225

www.koppkov.nl

KOPP / KOV

Kinderen van Ouders met Psychische Problemen

Kinderen van Ouders met Verslavingsproblemen

Veelvoorkomende psychische problematiek:

- Depressie / manische depressie
- Angststoornissen
- Schizofrenie/psychose
- Persoonlijkheidsstoornissen
- Verslavingsproblematiek

'Als je rond keek in de kamer en je had niet geweten dat deze mensen ook psychische problemen hadden, had je het nooit geweten. Het liet me zien dat iedereen psychische problemen kan hebben.'

(Bron: Coates et al, 2017)

Hoeveel ouders met psychische aandoening of verslaving zijn er in Nederland (op jaarbasis) ?

Hoeveel kinderen en jongeren groeien op met een ouder met psychische problemen?

**Hoeveel ouders met psychische aandoening
of verslaving zijn er in Nederland (op jaarbasis) ?**

405.000 ouders

Hoeveel kinderen en jongeren groeien op met een ouder met psychische problemen?

577.000 kinderen

onder 18 jaar

waarvan 423.000 \leq 12 jaar

96% met ouder met ten minste 1 psychische aandoening

4% met ouder met verslaving, vaak met comorbide psychische problematiek

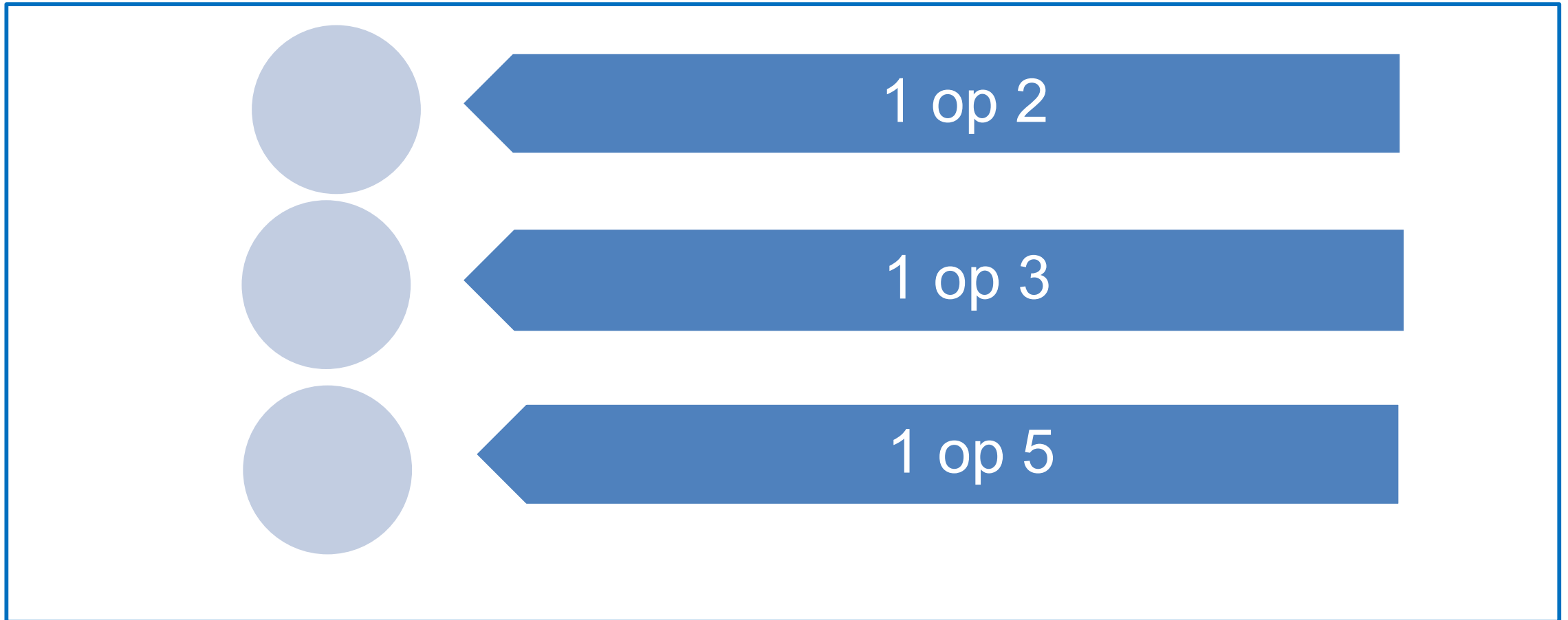
Hoeveel kinderen?

1 op de 6

of

4-5 in een schoolklas van 24-30 kk

Hoeveel van deze kinderen ontwikkelen zelf psychische problemen in hun leven?

Hoeveel van deze kinderen ontwikkelen zelf psychische problemen in hun leven?

1 op de 2 kinderen

Transgenerationale overdracht

En:

- 2-3 keer grotere kans op kindermishandeling
- 8 jaar kortere levensverwachting